

**Дослідницькі підходи до проблеми педагогічної майстерності в системі
підготовки вчителя Англії**

У статті розкриті дослідницькі підходи до проблеми педагогічної майстерності в системі підготовки вчителя Англії. Здійснено аналіз "теорії ефективності" як основного чинника формування педагогічної майстерності майбутніх педагогів.

Учитель завжди був і запишається ключовою постаттю в будь-якому суспільстві, тому проблема вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх учителів є завжди актуальною. На сьогодні особливо гостро ця проблема постала перед багатьма європейськими країнами. До цих країн належить і Англія, досвід якої активно вивчається відомими науковцями, освітянами-практиками, серед яких: Г. Л. Алексевич, І. П. Задорожна, Ю. В. Кіщенко, О. Ю. Кузнецова, О. Ю. Леонтьева, М. П. Лещенко, Г. В. Марченко, А. В. Парінов, Л. П. Пуховська, Н. П. Яцишин.

Мета нашої статті - проаналізували основні ідеї та концепції, які впливають на формування педагогічної майстерності сучасного вчителя-професіонала.

У 80-90 рр. XX століття у світовому педагогічному просторі з'явилася низка нових ідей і концепцій, які, збагативши теоретично-методологічні засади педагогічної освіти, безпосередньо виходять на проблему формування педагогічної майстерності сучасного вчителя-професіонала. В англійській теорії педагогічної освіти в цей період виникла значна кількість нових підходів до професійної підготовки педагога. Одним із них є "теорія ефективності", яка включає такі поняття, як "ефективна школа", "ефективний учитель".

Початок "теорії ефективності" був покладений у 70-х роках урядом М. Тетчер. Але більшого розвитку дана теорія набула у кінці 90-х років у результаті запровадження Національної стратегії мовної грамотності та Національної стратегії числової грамотності. Уряд був занепокоєний низьким рівнем грамотності дітей, що стало причиною прийняття низки реформ, урядових актів, спрямованих на підвищення ефективності як навчального процесу, так і вимог щодо рівня підготовки учителів [1].

З кінця 70-х років було проведено багато істотних досліджень з вивчення характеристик "ефективної школи". Так група англійських науковців у складі М. Раттер, Б. Моен, П. Мортімо у своїй книзі "15 тисяч годин" ("Fifteen Thousand Hours") зазначила, що успіх дитини залежить від

школи, яку вона відвідує. Саме тому головною метою "ефективної школи" є створення такої атмосфери, в якій усі - від адміністрації до учнів - є зацікавленими у високому рівні знань [2].

Суспільство потребувало шкільної реорганізації і, як зазначав у своїй книзі "Удосконалення шкіл зсередини" ("Improving Schools from Within") англійський науковець Р. Барнс (R. Barc), "реорганізація освітньої системи повинна починатися із школи, і не потрібно боятися постійних змін усередині школи, тому що саме вони є основними чинниками створення "ефективної школи", школи майбутнього, школи XXI століття" [3]. До основних шляхів розбудови даної школи автор відносить введення шкільної звітності; створення планів звітності; координація заходів; поєднання шкільного і штатного розвитку; диференціація навчання.

Великий внесок у подальшу розробку "теорії ефективності" вніс проект "Удосконалення якості освіти для всіх" (Improving the Quality of Education for All (IQEA)), розроблений у 1998 році й спрямований на розвиток і покращення умов "ефективної школи" та оновлення вимог до професійної готовності вчителів. У проекті зазначається, що здатність ефективно організувати навчальний процес і створити сприятливий клімат у класі - два основних фактори "ефективного навчального процесу". І, звичайно, головним каталізатором "ефективного навчання" є вчитель [4].

Соціально-економічні зміни спонукають суспільство до перегляду функцій учителя і його місця в оновленій освітній системі. Кожній школі потрібен учитель з високим загальноосвітнім рівнем, який глибоко знає свій предмет та володіє сучасними педагогічними технологіями. Так у документі "Найкращі школи" ("Better Schools") зазначається, що сучасне суспільство потребує ефективного вчителя, який зможе вести, заохочувати і спонукати учнів так, щоб викликати у них інтерес до навчання і задовольнити їх інтелектуальну цікавість [5].

Характерними рисами "ефективного вчителя", на думку Л. Нормана (L. Norman) [6], є такі:

- спрямованість на учнів, їх проблеми та успіхи, привчання учнів брати відповідальність за своє навчання на себе;
- перебування у постійному розвитку й удосконаленні; відкритість для критики, самокритики і роздумів;
- постійний пошук нових методів викладання, нової системи оцінювання, спрямованої швидше на заохочення і винагороду, ніж визначення рівня успішності учнів;
- систематична робота над підвищенням рівня знань учнів; використання при цьому нових і більш ефективних методів викладання.

Згідно з концепцією Е. Кемпбелл (Campbell A.), модель "ефективного вчителя" нерозривно пов'язана з такими поняттями, як педагогічна саморефлексія і гуманізм [7].

Не дивлячись на той факт, що державний устрій в Англії базується на

монархічній формі правління, принципи гуманізму увійшли і міцно закріпилися в соціальному житті цієї країни ще в епоху Просвітництва. Але потрібний був деякий час, перш ніж ці принципи були прийняті англійською системою освіти. На сьогоднішній день принципи гуманізму є невід'ємною частиною педагогічної освіти в Англії. У статті Е. Чоуна "За межею компетентності" [8] визначаються наступні гуманістичні принципи, які є ціннісними основами розробки моделі "ефективного вчителя":

- рівні можливості учнів. Цей принцип припускає однакове ставлення до всіх учнів, незважаючи на їх національність, расові відмінності, можливості і ступінь обдарованості, а також їх матеріальне становище;
- партнерство. Цей принцип демонструє професійне визнання вчителем того факту, що процес навчання є відносинами між учителем і учнями, яке базується на взаємодії та співпраці;
- взаємодія. Цей принцип може бути розглянутий з двох сторін. З однієї сторони, взаємодія є складовою частиною партнерства, яка припускає спільну діяльність учнів і вчителів та забезпечує позитивні результати. З іншої сторони, взаємодія є формою взаємного впливу вчителя на учнів і учнів на вчителя. Тільки взаємодія дозволяє вчителю грамотно і своєчасно забезпечити зворотній зв'язок з учнями і на його основі планувати свою подальшу діяльність.

Отже, англійський учитель - це, в першу чергу, гуманіст, покликаний реалізувати принципи гуманізму на практиці. Він повинен бути особистісно-орієнтованим, тобто зацікавленим, насамперед, у формуванні й розвитку особистості дитини, а вже потім у її навчанні.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що англійське суспільство завжди прагнуло до якості. Це поняття включає в себе якість викладання в школах і якість підготовки необхідних для цього педагогічних кадрів. "Теорія ефективності" є основним чинником, спрямованим на підвищення рівня освіти відповідно до вимог сучасного суспільства. Концепція "ефективного навчання" орієнтована на підвищення педагогічної майстерності вчителів, основною метою яких є навчити дітей думати і знаходити неординарні рішення, проводити аналогії, аналізувати і критично оцінювати знання, тобто націлена на відмову від репродуктивного і перехід до творчого способу мислення. Така освіта ніколи не застаріє, людина зможе поповнювати свої знання самостійно, за допомогою сучасних технологій навчання. Фактично, ця концепція лежить в основі системи неперервної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Galton M. Inside the Primary Classroom: 20 years on / Gallon M., Hargreaves L., Comber C. - London: Routledge. - 341 p.
2. Putter M. Fifteen Thousand Hours / Putter M., Maughan B., Mortimore P.

and Jaston J. - Wells: Open Books, 1989. - 126 p.

3. Barth R Improving Schools from Within / Barth R. - San Francisco: Jossey-Bass, 1990. - 267 p.

4. Rosemary W, Changing Teaching and Learning in the Primary School / Rosemary W. - Buckingham, GRB: Open University Press, 2006. - 215 p.

5. Better Schools. A summary. Department of Education and Science. - London, 1985.

6. Norman L. The skills and knowledge required for a teacher of the future / Norman L. // Magister. - 1996. - № 3. - 132 p.

7. Campbell R, J. Effective teaching and values: a model for research and teacher appraisal / Campbell R. J., Kyriakides L. // Oxford Review of Education. - L., 2003. - 130 p.

8. Chown A. Beyond competences / Chown A.// British Journal of In-service Education. - 1994. - Vol. 20, № 2. - 164 p.

Полищук Л. П. Исследуемые подходы к проблеме педагогического мастерства в системе подготовки учителей Англии.

В статье раскрыты подходы к проблеме педагогического мастерства в системе подготовки учителей Англии. Проанализирована "теория эффективности" как главный фактор формирования педагогического мастерства будущих педагогов.

Polischuk L. P. Researching approach to the problem of pedagogical skill in the system of teacher's training in England.

The article investigates the approaches to the problem of pedagogical skill in the system of teacher's training in England. Analysis of the "effective theory" as the main factor of formation the future teacher's pedagogical skill